

УДК 619:616.99.636.92

© 2010

*Передера О.О., Передера Р.В., Міланко О.О., кандидати ветеринарних наук,
Жерносік І.А., Щербакова Н.С., старші викладачі
Полтавська державна аграрна академія*

ЕПІЗООТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЙМЕРІОЗУ КРОЛІВ В ОКРЕМИХ РАЙОНАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук П.І. Локес

Отримані дані щодо екстенсивності та інтенсивності еймеріозної інвазії кролів залежно від віку та сезонних факторів. У Полтавській області найвища екстенсивність й інтенсивність еймеріозної інвазії встановлена серед тварин у господарствах Глобинського району, з максимумом у травні та червні в 2-6-місячних кроленят (ЕІ-65 %, П-29-1318 у 20 полях зору мікроскопа) з характерними для еймеріозу клінічними ознаками.

Ключові слова: кролі, еймеріоз, поширення.

Постановка проблеми. Еймеріоз – широко розповсюджене паразитарне захворювання, що наносить значні збитки галузі кролівництва. У наш час недостатньо висвітленими залишаються питання патогенезу даного захворювання, біології та поширення збудника у навколишньому середовищі.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Еймеріоз кролів реєструють в усіх країнах світу, де розвивається кролівництво [1]. Згідно з чисельними публікаціями, з ним ведеться активна боротьба в Угорщині, Китаї, Індії, Іспанії, Італії, Кубі [4-6]. Дане паразитарне захворювання досить поширене як в Україні, так і у близькому зарубіжжі – Росії та Білорусії [2-3]. Економічні збитки від еймеріозу складаються від недоотримання продукції від дорослих тварин (м'яса, хутра, порушення функції відтворення), загибелі кроленят, вибракування уражених органів, затрат на проведення лікувальних заходів.

Метою наших досліджень було вивчення й аналіз епізотологічної ситуації щодо еймеріозу кролів в окремих районах Полтавської області.

Матеріал і методи дослідження. Поширення еймеріозу кролів у Полтавській області вивчали у два етапи. Спочатку визначали сезонність і вікову динаміку еймеріозу кролів у приватних господарствах Полтавського, Хорольського і Глобинського районів. Протягом року проби фекалій відбирали у трьох вікових групах: 1-2, 2-6 та 6-24 місяців. Зважаючи на те, що клінічні ознаки

хвороби і найвищу екстенсивність та інтенсивність інвазії реєстрували у віковій групі 2-6 місяців у травні й червні, то в подальшому вивчалося розповсюдження еймеріозу у зазначений період в інших районах Полтавської області (Решетилівському, Зіньківському, Диканському, Котелевському, Гадяцькому) у даної вікової групи кроленят. У пробах фекалій, що відбирали індивідуально, визначали інтенсивність і екстенсивність інвазії. Зразки фекалій були відібрані в господарствах із подібними умовами утримання: тварини знаходилися надворі у дерев'яних клітках. Із травня по жовтень раціон складався переважно із соковитих кормів (трави бобових), а з вересня по квітень переважали сухі корми.

Результати досліджень. Результати досліджень відображені у таблиці 1.

За результатами досліджень найнижчі показники екстенсивності та інтенсивності інвазії реєстрували в Полтавському й Хорольському районах у січні-лютому. Зокрема, у господарствах Полтавського району ЕІ становила 28,6% – у групі тварин 1-2 місяці та 36,4% – у 2-6 місяців. У кролів старшої групи ЕІ була найнижчою (14,3%). Інтенсивність інвазії визначалась як висока у тварин усіх груп.

У господарствах Глобинського району в січні-лютому відмічали високі показники інтенсивності інвазії з-поміж тварин усіх вікових груп. Найвища ураженість спостерігалася у тварин 2-6-місячного віку. Слід зазначити, що в окремих обстежених господарствах цього району відмічали падіж кролів із нехарактерними клінічними ознаками: тварини втрачали апетит, масу тіла, перед загибеллю у них розвивалася кахексія. Найчастіше уражалися кроленята 4-5-місячного віку. При патологоанатомічному розтині реєстрували тотальне ураження печінки еймеріозними вузликами. При дослідженні їх вмістимого виявляли значну кількість паразитів на стадіях гаметогонії та формування ооцист.

**1. Вікова та сезонна динаміки еймеріозної інвазії в приватних господарствах
Полтавського, Хорольського та Глобинського районів**

Назва району	Час дослідження	К-сть тварин	Вік тварин (міс.)	П (екз. / 20 п.з.)	Е.І. (%)
Полтавський район	січень-лютий	21	1-2	2-11	28,6
		22	2-6	3-14	36,4%
		35	6-24	1-9	14,3%
	березень-квітень	38	1-2	4-25	31,6%
		23	3-6	3-19	30,4%
		21	6-24	2-7	19,0%
	травень-червень	53	1-2	18-986	58,5%
		71	3-6	1780	42,9%
		17	6-24	17-438	29,4%
	липень-вересень	26	1-2	13-230	38,5%
		20	3-6	9-324	35,0%
		31	6-24	6-62	25,8%
	жовтень-грудень	23	1-2	8-45	17,4%
		42	2-6	14-164	16,7%
		54	6-24	3-22	14,8%
Хорольський район	січень-лютий	31	1-2	4-16	12,9%
		38	2-6	2-19	15,8%
		21	6-24	2-10	9,5%
	березень-квітень	60	1-2	3-20	18,3%
		19	2-6	3-19	21,1%
		35	6-24	3-13	14,3%
	травень-червень	94	1-2	22-94	24,5%
		68	2-6	14-131	28,6%
		27	6-24	7-22	14,8%
	липень-вересень	102	1-2	14-66	16,7%
		37	2-6	9-78	21,6%
		22	6-24	6-19	18,2%
	жовтень-грудень	55	1-2	7-23	12,5%
		32	2-6	10-31	12,5%
		24	6-24	2-13	8,3%
Глобинський район	січень-лютий	68	1-2	7-43	36,7%
		60	2-6	5-341	55,0%
		21	6-24	6-13	33,3%
	березень-квітень	30	1-2	6-52	43,3%
		24	2-6	8-418	58,3%
		22	6-24	4-18	36,4%
	травень-червень	62	1-2	21-885	54,8%
		43	2-6	29-1318	65,1%
		29	6-24	24-167	34,5%
	липень-вересень	100	1-2	5-354	51,1%
		46	2-6	12-365	56,5%
		19	6-24	4-17	31,6%
	жовтень-грудень	20	1-2	13-58	40,0%
		51	2-6	7-63	41,2%
		37	6-24	3-12	29,7%

У березні-квітні показники екстенсивності інвазії підвищувалися. У Полтавському районі ЕІ становила 31,6 і 30,4% у тварин І і ІІ вікових груп відповідно. У дорослих тварин ураженість складала 19,0%. Інтенсивність інвазії підвищувалася у перших двох групах тварин, а у третій – знизилася до 2-7 ооцист у 20 полях зору мікроскопа. Тенденцію до підвищення екстенсивності та інтенсивності інвазії відмічали і в господарствах Хорольського району. У кроленят до двох місяців ЕІ становила 18,3%, 2-6 місяців – 21,1%, у старших тварин – 14,3%. Показники інтенсивності інвазії майже не змінилися.

Значне підвищення екстенсивності та інтенсивності інвазії зареєстровано у травні-червні. У Полтавському районі максимальна кількість ооцист еймерій у 20 полях зору мікроскопа виявлена у тварин віком від двох до шести місяців. Даний показник складав 1780 ооцист. Екстенсивність інвазії у цей період дорівнювала 43,3%. Суттєво збільшилася ЕІ і у тварин до двох місяців: вона становила 58,3%, що було найвищим значенням серед усіх вікових груп. Аналогічну тенденцію до підвищення екстенсивності та інтенсивності інвазії спостерігали у господарствах Глобинського району: екстенсивність інвазії становила 65,1% у ІІ віковій групі тварин. При високій інтенсивності інвазії реєстрували клінічні прояви захворювання, що були характерними для кишкової форми еймеріозу й характеризувалися загальним пригніченням, схудненням та розладами шлунково-кишкового тракту. З-поміж клінічних проявів варто виділити метеоризм шлунка та кишківника, що зустрічалися у 100% випадках при захворюванні тварин на еймеріоз.

У липні та серпні в господарствах Полтавського й Хорольського районів реєстрували незначне зменшення екстенсивності та інтенсивності інвазії, в господарствах Глобинського району дані показники також мали тенденцію до зниження.

З липня по грудень найвища інтенсивність і

екстенсивність інвазії зареєстрована у Глобинському районі. У жовтні-грудні інтенсивність інвазії досягала 41,2% у тварин старше двохмісячного віку.

Враховуючи те, що найвищу екстенсивність та інтенсивність інвазії реєстрували у віковій групі 2-6 місяців у період із травня по червень, друга частина досліджень була спрямована на вивчення поширення еймеріозу в інших районах Полтавщини у визначений період саме в даній віковій групі (табл. 2).

Згідно з одержаними даними, найнижчу екстенсивність інвазії відмічали у Гадяцькому районі – 20,6%. Дещо вищими є аналогічні показники у Хорольському (28,6%) та Решетилівському (25,9%) районах. Найнижча інтенсивність інвазії зареєстрована у Хорольському районі (13-131 паразитів у 20 полях зору мікроскопа).

Майже однаковою виявилася ЕІ у Полтавському та Котелевському районах. Максимуму даний показник досяг у Глобинському районі – 65,1% (при найвищій інтенсивності – 1318 паразитів у 20 полях зору мікроскопа).

Згідно з результатами наших досліджень, найвища інтенсивність та екстенсивність інвазії були зареєстровані в господарствах Глобинського району. Можливо, це пов'язано з кліматичними умовами, оскільки даний район розташований південніше від інших. Найвищу ураженість 2-6-місячних кроленят, ймовірно, можна пояснити особливостями імунного стану. Максимальні показники екстенсивності та інтенсивності інвазії у травні-червні, на нашу думку, тісно пов'язані з підвищенням температури навколишнього середовища, що, з одного боку, сприяє життєздатності еймерій і швидшому дозріванню ооцист, а з іншого, при високій температурі, що виходить за межі оптимуму для даного виду тварин, знижуються захисні властивості їх організму. Важливим фактором є також різкий перехід на соковиті корми у більшості приватних господарств.

2. Розповсюдження еймеріозної інвазії кролів у Полтавській області (2006-2008 рр.)

Назва району	Кількість відібраних проб	ІІ екз. /20 п.з.	Екстенсивність інвазії
Полтавський	71	18-986	42,9%
Хорольський	68	13-131	28,6%
Глобинський	43	29-1318	65,1%
Решетилівський	54	11-732	25,9%
Зіньківський	60	5-245	35,0%
Диканський	38	8-463	31,6%
Котелевський	74	4-864	43,2%
Гадяцький	34	2-162	20,6%

Висновки. Найвища екстенсивність та інтенсивність еймеріозної інвазії у Полтавській області встановлена у господарствах Глобинського району, з максимумом у травні-червні в 2-6-

місячних кроленят (EI-65%, II-29-1318 у 20 полях зору мікроскопа) з характерними клінічними ознаками кишкового еймеріозу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кокцидиозы сельскохозяйственных животных на Украине // Н.М. Лапшин, А.Ф. Манжос, А.П. Коломацкий [и др.] // Тез. докл. на конф. укр. паразитологов. – Львов. – К. – 1980. – Ч. 3. – С. 6-7.
2. Яременко Н.А. Епизоотическая обстановка по протозойным болезням в регионах Российской Федерации: Материалы междунар. науч.-произв. конф. по протозоологии // Весник ветеринарии. – 1998. – №7(1). – С. 9-11.
3. Ятусевич А.И., Медведская Т.В. Еймериоз кроликов. – Витебск, 2001. – 71 с.
4. Huang Luyi, Chen Hua. Inhibitori effect of chemicals on the development of rabbit coccidial oocysts / Huang Luyi, Chen Hua // J. Fujian Agr. Coll.– 1990. – Т.19, № 1. – Р. 71-76.
5. Sanyal P.K. Clinicopathology of hepatic coccidiosis in rabbits / P.K Sanyal, S.C. Sharma // Indian J. anim. Sc. – 1990.– Т. 60, №8 – Р. 924-928.
6. Voros G. Efficacy of Toltrazuril (baycox R) in the prevention of hepatic coccidiosis in rabbits / G. Voros, J. Barna // Proc. – Budapest, 1988. – Vol. 3. – Р. 428-437.